

III. GELEŽIES AMŽIAUS PILKAPIAI IR KAPINYNAI

Ignas Jablonskis

ĖGLIŠKIŲ PILKAPIAI

Ėgliškių pilkapiai yra Kretingos rajone, Šaltupio kairiajame krante, šalia Ėgliškių (Andulių) kapinyno. 1980 ir 1981 m. rasti ir ištirti dar 2 apnykę pilkapiai. Kadangi anksčiau čia jau buvo ištirti 5 pilkapiai, tai pastarieji toliau numeruoti iš eilės.

Pilkapis Nr. 6, ištirtas 1980 m., yra buvęs ariamas, todėl jo sampilas labai išskleistas, sunykęs ir nuo aplinkos pakilęs vos 0,3 m. Pilkapis nedidelis, jo išorinis vienos eilės įvairaus didumo akmenų vainikas buvo 7 m diametro (iš išorės) ir krautas tiesiai ant pirminio žemės paviršiaus. Išorinio vainiko viduje buvo antrasis 5,8 m diametro (iš išorės) taip pat vienos akmenų eilės vainikas, krautas ant pirminio žemės paviršiaus, vidutiniai iš 40 x 35 x 25 cm didumo akmenų. Trečias – centrinis vainikas buvo tik 3,6 m diametro (išorėje) ir krautas ant supulto 0,25 m storio sluoksnelio. Vainikas krautas iš vidutinių akmenų, o jo apsuptas plotas išgrįstas smulkiais akmenėliais. Nei pilkapiro sampile, nei centrinėje išgrįstoje aikštelėje jokių kapų pėdsakų nerasta.

Sudeginto žmogaus kapas rastas po grindiniu pilkapiro centre, 0,67 m gylio duobėje, matuojant nuo grindinio paviršiaus. Kapo duobė buvo piltuvėlio-nupjauto kūgio formos, iki 0,5 m gylio nuo pirminio žemės paviršiaus. Duobės viršus buvo 0,8 m, o dugnas 0,31 m diametro. Sudegę kauliukai buvo supilti duobės dugne ir pridengti dviem nedideliais paplokščiais akmenimis, o aplink pastatyti 5 vertikalūs įvairaus dydžio plokšti akmenys. Duobė užpilta šviesios ochros spalvos priesmėliu.

Pilkapį datuoti sunku. Galima tik spėti, kad jis priklausė tai pačiai Ēgliškių-Andulių pilkapių grupei ir chronologiškai nedaug skiriasi nuo anksčiau ištirtų pilkapių. Jis panašus ir į Kurmaičių pilkapį A, datuotą V a. pr. m.e. Turbūt taip pat V a. pr.m.e. reikėtų datuoti ir Ēgliškių pilkapį Nr. 6.

Pilkapis Nr. 7 buvo 16 m į V nuo pilkapio Nr. 6. Jo P kraštas nuartas, sampilas kiek išskleistas. Išliko vienos akmenų eilės 13 m diametro akmenų vainikas. Jis krautas vidutiniai iš 40 x 30 x 25 cm dydžio akmenų ant pirminio žemės paviršiaus. 4 m nuo išorinio vainiko, viduje buvo gerai išlikęs 3,3 m diametro, vienos eilės, trijų aukštų, kiek mažesnių akmenų antras vainikas, krautas taip pat ant pirminio žemės paviršiaus. Sampilo aukštis 1,05 m.

Centre rastas vienintelis pilkapyje sudeginto mirusiojo kapas. Čia ant pirminio žemės paviršiaus buvo padėta 46 x 40 x 5 cm dydžio tamsiai rusvo smiltainio plokštė. Apie ją 1 m diametro ratu vertikaliai sustatyta 10 pailgų ir paplokščių akmenų. Likę tarpeliai tarp paguldyto plokščio akmens ir vertikalių akmenų dailliai išgrįsti mažomis plokščiomis akmenų nuoskalomis. Taip kruopščiai įrengtoje laidojimo kameroje ant akmeninės plokštės buvo supilti sudegę kauliukai. Jie uždengti 8 nedideliais akmenimis. Tarp kauliukų rastos 6 smulkios šukės lygiu paviršiumi. Jos priklausė 3 nedideliems puodeliams. Atrodo, jos čia pateko atsitiktinai.

Apie kapą vertikaliai sustatytų akmenų išorėje, jų pagrindo lygyje, buvo padėti dar 9 maži akmenėliai, o sampile, ties apie kapą vertikaliai sustatytų akmenų viršūnėmis, iš 21 nedidelio akmenėlio sudėtas 1,2 m diametro vainikėlis, kuris primena centrinį akmenų vainiką.

Įkapių nebuvo, todėl pilkapį datuoti sunku. Kadangi pilka-

pis turi 2 koncentrinis akmenų vainikus ir tik 1 sudeginto mirusiojo kapą be urnos ir metalinių įkapių, jį reikėtų laikyti ankstyvu. Greičiausiai pilkapis Nr. 7 yra kiek vėlyvesnis už pilkapį Nr. 6 ir jį galima būtų datuoti IV-III a. pr.m.e.

Mykolas Michelbertas

GINTARŲ KAPINYNŲ TYRINĖJIMAI

1980 ir 1981 m. VVPI TSRS istorijos katedra tęsė Gintarų (Kretingos raj.) kapinyno, esančio kairiajame Minijos krante, netoli Kartenos, tyrinėjimus (žr. kn.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 66-68).

1980-1981 m. buvo ištirta 265 m². Nors dalis tyrinėto ploto buvo gerokai apardyta bulviarūsių, atidengta dar 14 kapų. Mirusieji laidoti nedeginti. Griaučių beveik neiškikę, tik keliuose kapuose aptikti nežymūs kaulų fragmentai. Sprendžiant iš įkapių, viename kape buvo palaidota moteris, dviejuose - vyrai, aštuoniuose - vaikai, likusių mirusiųjų lytis nenustatyta.

Mirusieji laidoti įvairiomis kryptimis - galva į P, ŠV, ŠR, Š. Atrodo, kad daugumą mirusiųjų būdavo stengiamasi palaidoti į Š, kadangi nukrypimai į ŠV ir ŠR yra nedideli.

Mirusieji laidoti 0,4-1 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Aplink kapus dėti akmenų vainikai, kurių dalis gerai išlikusi. Vaikų kapų akmenų vainikai nedideli, daugiausia apskriti ar netaisyklingo apskritimo formos. Jų dydis vidinėje pusėje - 0,35 x 0,4 m, 0,22 x 0,85 m., 0,55 x 0,85 m ir panašiai. Kai kurių vainikų maži matmenys leidžia spėti, kad juose buvę palaidoti kūdikiai.

Suaugusiųjų kapų akmenų vainikai žymiai didesni, tačiau labiau apardyti. Kai kurių vainikų plotis vidinėje pusėje iki 0,9 m, ilgis - iki 3,65 m. Dauguma akmenų vainikų jungėsi tar-